

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО БЛАГОПОЛУЧЧЯ ДОШКІЛЬНИКІВ У СУЧАСНИХ УМОВАХ БУТТЯ

У статті автор піднімає проблему підготовки вихователя дітей дошкільного віку, здатного до цільового системного формування психологічних основ «щасливої» людини, починаючи з найперших онтогенетичних періодів її життя.

Ключові слова: підготовка ігрового вихователя, істине дитяче щастя, психологічне благополуччя дитини дошкільного віку, соціально-психологічне благополуччя дошкільників у сучасних умовах.

Кожна людина на особистому старті життя народжується ангелом і створена для щастя, адже є частиною проекту розвію Всесвіту, провідником гуманного абсолютного Добра.

То чому і яким чином деякі зовсім не поодинокі люди втрачають цей потенціал? Чому з обраних Природою «щасливців» люди стають войовничо злими, людиноненависними, розтрощуючи своє благополуччя нездоровими амбіціями, ртутними взаєминами, неекологічними цілями та бажаннями? Дане питання у нинішньому столітті постає екстра актуальним, потребує, в першу чергу, розгляду можливостей цільового системного формування психологічних основ «щасливої» людини, починаючи з найперших онтогенетичних періодів її.

Сучасна наука навчилася бачити дитину майже під мікроскопом, досконало дослідивши всі деталі її розвитку, побудувавши чудові програми її психолого-педагогічного супроводу, розробивши досконалі системи технологічної підготовки вихователів. На жаль, на нашу думку, такі часто є занадто складними та громіздкими, автори яких вдовольняють більше себе і свої науково-професійні амбіції, аніж дійсно переймаються питаннями розкриття буйноцвіту щасливої дитини.

А чи дійсно ми торкаємося глибинних потреб сучасних дітей інформаційно-цифрового світу? Чи стане від вкорінення таких програм дитина щасливішою? Чи почуває вона себе такою вже сьогодні? Чи є в неї шанси навчитися компетенціям бути саме такою, щоби прожити своє красиве щасливе життя у щасливому суспільстві щасливої країни?

Розробці певних питань психології та педагогіки Радості та Щастя присвятили себе у різні часи Вітторіно да Фельтре і Марія Монтесорі, В. Сухомлинський і В. Соловейчик, М. Поддяков та

А. Азаров та багато інших. Чудові ідеї для педагогіки і психології благополуччя декларовані у психології оптимізму Мартіна Селігмана, який експериментально довів, що людину можна привести до навченої безпорадності, а можна і навчати здоровому оптимізму та щастю.

Цікаві для нашої теми думки знаходимо у теорії «поток» М. Чиксентміхайї (щодо знаходження відчуття відновлюючої радості в митях повсякденного життя), які перегукуються з мотивом героїні книги Елінор Портер «Поліана» (навіть у негативній події чи відчутті потрібно уміти знаходити і бачити позитивне, оптимістичне).

Цінні положення про життєву смислотворчість та основи «позитивного функціонування людини» запропоновано у наукових розробках О. Леонтева та К. Ріфф й інших. Хоча витoki вивчення позитивного функціонування особистості помітні ще з часів античності, чи, наприклад, у спробах Еміля Дюркгейма виміряти «щастя» людини.

Все свідоме життя присвятив пошукам істинного дитячого щастя і автор цієї статті, реалізуючи численні практичні програми на основі авторських ігор та авторської теорії і практики ігромайстерності.

В даний час проблема пошуку і забезпечення способів позитивного функціонування особистості має високу соціальну значущість та актуальність. Значна частина країн світу вважають за потрібне для себе включилися у роботу по забезпеченню благополуччя суб'єктів своїх народів, поставивши дану проблему пріоритетним завданням сьогодення.

Сьогодні поняття «щастя», «психологічне благополуччя», «суб'єктивне благополуччя» набули широкого поширення, в тому числі й у педагогіці та психології. Благополуччя вбачається багатьма вченими як багатофакторний конструкт міждисциплінарного характеру, який характеризується складним взаємозв'язком соціальних, культурних, економічних, психологічних і духовних факторів.

В даний воєнний час в Україні проблема психологічного благополуччя дитини є гостро актуальною. Бо узагальнює і включає в себе низку факторів, що детермінують поняття «психологічне здоров'я», «повноцінний стан особистості» тощо.

Серед дослідників проблеми благополуччя великою популярністю користується багатовимірна модель дослідження рівнів психологічного благополуччя К. Ріфф (США). В основу системи науковця входять не сума певних окремих рис і властивостей особистості, а більш складні інтегративні особистісні утворення. Так, до даної моделі К. Ріфф увійшли шість провідних особистісних сфер: автономія, управління навколишнім середовищем, особистісне зростання, позитивне ставлення до оточуючих, наявність життєвих

цілей, самоприйняття. За К. Ріфф, при утриманні балансу вище наведених чинників, людина буде вважати себе психологічно благополучною, вдоволеною собою і своїм життям. Тобто. буде відчувати себе щасливою.

При детальному зануренні в кожен з вище вказаних компонентів окремо, можна побачити, що такі мають пряме відношення і до дитини дошкільного віку. Отже, мають стати вектором практичних розробок.

Втім, на сьогодні немає жодного дослідження стану благополуччя дошкільнят чи їх вихователів. Частково ця проблема вирішена в нашому психологічному дослідженні, де ми виявили закономірну прямо пропорційну залежність «щасливого» вихователя, майстра організації та проведення гри, і «щасливої» дитини.

Війна торкнулася кожної дитини України певною мірою, в певний спосіб, віддаливши дітей від бажаного відчуття щасливості. Деякі позбулися здоров'я, деякі накопичили страхи і тривоги, деякі - увібрали страх ненависть і біль дорослих. Але життя має продовжуватися. «Жити! Хто за тебе буде це робити?» (таку назву має нова книга автора). Більше того, не зважаючи на все, треба жити щасливим!

Сьогодні ми хочемо зупинитися на деяких деталях нашого досвіду ошасливлення дітей у бомбосховищах міста Харкова. Дана робота тривала протягом двох місяців на трьох станціях метро і декількох школах міста в гарячий воєнний час. Її результати показали, що це був вкрай важливий досвід і для автора і для дітей дошкільного та молодшого шкільного віку.

Зауважимо, на практиці нам доводилося стикатися із засудженням нашої діяльності: на кшталт «недоречні сміх і радість під час війни». Наш досвід показав зворотний результат.

Експериментальні авторські ігрові заняття для дітей і батьків стали воістину воскресаючими, реанімуючими, ренегеруючими, довівши свій психолого-терапевтичний і розвивальний потенціал. Ми намагалися створити умови, що сприяють активізації ресурсів емоційного і психічного благополуччя насамперед дітей дошкільного віку в період їх адаптації до нових умов воєнного часу, соціалізації дітей у нових групах соціуму (змінних чи помірно стабільних), сприяючи зниженню рівня тривожності, мінімізуючи вплив страхів чи компонентів соціальної боязкості. В такий спосіб долаючи хаотичність (в освіті, в поведінці суб'єктів у групах різних за кількістю і віком), безформність (в самоорганізації, змісті діяльності, за складом і характером впливу) та агресивність (особисту і групову).

По-перше, ясувати, що дійсно радує, зігріває, ошасливує дитину? Надмірні солодощі? Смартфон без упину? Онлайн-заняття? Їх кількість? Море швидкоплинних іграшок? Нашими критеріями стали:

1. Любов і ласка. Визнання дитини, її особистості та життя дійсною цінністю;
2. Турбота та бережливе ставлення до дитини та її потреб (вітальні потреби, безпечне оточення, фізична захищеність) у міжособистісному і груповому просторі;
3. Емоційне та психологічне благополуччя, життєстійкий оптимізм (домінантне почуття оптимізму). Радити життю корисно для здоров'я.
4. Екологічна взаємодія дитини з ровесниками і дорослими. Ігрова та наслідувальна діяльність по творчому перетворенню простору.

Забезпечення соціально-психологічного благополуччя дошкільників у сучасних умовах ми вбачали у:

- сприянні зниженню рівня тривожності, страху, надмірного хвилювання, емоційного дисбалансу;
- оптимізації емоційного стану, відновленні енергетичного ресурсу:
- зниженні рівня прив'язаності до батьків, соціальної скутості, і підвищення рівня самостійності;
- розвитку пізнавальних психічних процесів (сприйняття, увага, пам'ять, мислення, уява), координації рухів, окоміру;
- розвитку дрібної моторики та полікультурних операцій і дій;
- активізації розвитку мовлення й лексики, відповідно до індивідуального профілю розвитку дитини;
- розширенні уявлення дітей про себе, об'єкти навколишнього світу, світ предметів та ігровий матеріал;
- розвитку емпатії, здатності розуміти та приймати інших;
- здатності до уникання конфліктів й оптимального проживання таких;
- спроможності творчо і результативно опанувати простором.

Практичне вирішення таких завдань, на наш погляд, потребують певних реформувань у підготовці відповідних фахівців.

1. Підготовка ігрового вихователя. «Те взрослые, которые в детстве были «заводилами» в играх, да и сейчас сохранили запас эмоциональности, яркости, живости чувств, и могут забыть о солидности, включившись в игру, завоевывают высокий авторитет в глазах детей. И страхов, психологического напряжения у детей становится меньше» (Д.Б. Ельконін)

2. Вкорінення у практику істинно дитячих цінностей (ігри, вірші, пісні, предмети, ігровий реквізит).

3. Розробка соціоігрового стилю роботи і спілкування вихователів. Це потребує навчання фахівців режисурі занять, режисурі побудові й реалізації ситуацій з метою забезпечення тотальної зацікавленості предметом. А значить – навчати фахівців сценарній майстерності.

Кожна ситуація - це певна мізансцена. Зміна мізансцен на занятті має істотно допомагати дітям переключатися. Чим частіше змінюються мізансцени, місця діяльності, пози, емоційна палітра дітей, тим активнішою, працездатнішою і продуктивнішою буде їх нервова діяльність. Чим створюються сприятливі умови для здоров'язбереження, підвищується опірність дитячого організму нервовим стресам тощо.

4. Озброєння фахівців технологією і методиками ошасливлення дитини, заради формування у дітей особистісного ядра благополуччя.

5. Оновлення практичних форм, що ведуть дитину до самореалізації та благополуччя. Тобто, зробити освітній процес привабливішим для дітей (практично, предметно, емоційно), забезпечивши їм ефективно та екологічне спілкування один з одним та оточуючим світом, що посприяє розвитку активної життєтворчої позиції вихованців. В той же час, такі нові форми збагатять педагогічний інструментарій сучасного вихователя.

Отже, проблема системного формування психологічних основ «щасливої» людини, починаючи з найперших онтогенетичних періодів її, потребує уваги суспільства і фахівців, задля забезпечення соціально-психологічного благополуччя дошкільників у сучасних умовах.

УДК 373.2.091.212-044.332:37.2.018.593

Яловега А.В.

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

Науковий керівник – д.п.н., проф. **Гнізділова О.А.**

АДАПТАЦІЯ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ДО ПРИВАТНОГО ЗДО

Стаття присвячена проблемі адаптації дітей дошкільного віку до умов приватного ЗДО. Автор наводить порівняльні результати проведених досліджень перебігу адаптації молодших дошкільників в умовах приватного ЗДО.

Ключові слова: адаптація, садок, заклад дошкільної освіти, приватний заклад дошкільної освіти, ЗДО.

Постановка проблеми. Вступ до дитячого садка – відповідальний і одночасно складний період в житті дитини. З моменту першого знайомства з вихователем, дітьми групи, відвідання дитиною